Anul XVI. Maiu—Iunie 1926. Nr. 5—6.

REVISTA TEOLOGICĂ

= organ pentru ştiinţa şi viaţa bisericească. =

Abonamentul: Pe un an 180 Lei. Pe o jumătate de an 90 Lei.
Un număr 15 Lei.

Biserica şi politica.

Mai ales în legătură cu ultimele evenimente politice, dar şi înainte de acestea, s'a pus de-atâteaori întrebarea, dacă Biserica are sau nu dreptul (de datorie n'a vorbit nimeni) de a se amesteca în viaţa politică. Răspunsurile au fost diferite. Totuşi nu se poate contesta că majoritatea lor sunt categoric potrivnice oricărui amestec al Bisericii în politică.

Geneza acestei concluzii majoritare trebue căutată în concepţia dominantă despre rostul pe care-l are instituţia sacră în lume şi mai ales despre mijloacele de realizare a acestui rost. Ea trebue căutată mai departe în lipsa unei superioare ideologii politice.

Pentru cei mai mulţi religia se reduce la sentimentul vag al atârnării noastre de o fiinţă superioară, absolută, de Dumnezeu, pe care-l adorăm în rarile noastre momente de reculegere sufletească; iar Biserica este instituţia chemată să promoveze acest sentimentalism dulceag, această contemplaţie mistică, în care ne cufundăm uneori uitând de tot ceeace ne leagă de lumea terestră şi evadând integral într'o lume de visuri dulci.

După această concepţie religia şi-ar avea deci camera ei specială în palatul vieţii. Această cameră e mai curată, mobilată mai confortabil şi mai cu gust decât celelalte camere. Şi parfumul florilor din ea ne ispiteşte să ne retragem acolo, când nu mai putem suporta

aerul stricat din restul palatului. Unii nici nu ştiu de existenţa acestui minunat loc de refugiu. Biserica ne aduce aminte din când în când; ea e uşierul care învită lumea în această cameră a visărilor.

— Poftiţi, domnilor, o să uitaţi de grijile lumii...

Politica? Pentru cei mai mulţi ea e un lucru foarte urât: o baltă murdară. Românul n'o defineşte cu vorbe, fiindcă nu e neamţ. Dar o caracterisează magistral, când — pomenind-o — trage cu ochiul... Cine vrea să rămână deci curat, să nu se pogoare în baltă.

*

Există însă şi o altă concepţie despre religiune şi Biserică, şi o altă noţiune a politicei. In esenţa ei religia consistă în sentimentul atârnării noastre de Dumnezeu şi în conştiinţa unei destinaţii supraterestre a sufletului omenesc. Noi trebue să devenim cetăţenii «împărăţiei lui Dumnezeu». Iar drumul spre această împărăţie trece prin viaţa terestră. Ni-l arată Biserica. Acesta este rostul ei. Iată pentru ce ea nu poate să se desintereseze de viaţa pământească a credincioşilor ei. Iar această viaţă este şi — *politică*. Păstrând veşnic trează conştiinţa idealului metafizic care trebue să polarizeze toate aspiraţiile sufletului omenesc, Biserica e chemată să creieze atmosfera prielnică unei sănătoase evoluţii a culturii umane. Religia, a cărei paznică este instituţia sacră, nu e un obiect de lux, o haină pe care o îmbraci la zile mari, ci este lumina vieţii, sarea pământului, aluatul care trebue să dospească toată frământătura. Religia este duh de viaţă; ea împrumută vieţii un stil divin. Iată pentruce Biserica trebue să îşi arete — prin acţiune directă — influinţa sa sfinţitoare, coborându-se în toate domeniile vieţii, inclusiv domeniul politic. Istoria mântuirii neamului omenesc ne dă cea mai strălucită pildă în privinţa aceasta: Dumnezeu s'a pogorât pe pământ pentru a arăta omului cum poate ajunge în cer.

Dar descinzând în vâltoarea vieţii politice, Biserica n'o face pentru a-şi «politicianiza» idealurile sale, ci pentru a sfinţi idealurile politicei ca şi mijloacele de realizare ale acestor idealuri. Ea nu slujeşte nici interesele unei clase de oameni; chemarea slujbaşilor ei con-

sacraţi este doar tocmai slujirea altora. Nici nu urmăreşte idealuri de dominaţie terestră — decât în sensul pomenit mai sus. Cel puţin biserica ortodoxă nu. Clericalismul e o plantă care n'a fost cultivată nici odată în grădina ortodoxiei. Ea este o specialitate a cesarismului papal. De aceea oricine s'ar încumeta să acuze ortodoxia de clericalism, dă dovada unei desăvârşite ignoranţe istorice.

O spunem aceasta fiindcă Biserica îşi face politica mai ales prin slujitorii ei, cari îi cunosc ţintele şi metoda.

*

Oricât de paradoxală ar părea deci încheierea acestor consideraţii — noi o spunem: preotul nu numai că poate să se amestece în viaţa politică, ci e dator s'o facă, pentru a duce şi în acest domeniu al vieţii atmosfera iubirii şi a jertfelniciei pentru binele obştesc — atmosfera evanghelică. El e dator să-şi îndemne păstoriţii săi «să se supună stăpânirilor», poate lua parte la întruniri publice şi poate ilustra tribuna parlamentară. Ba mai mult, când e convins că un partid politic e gata să slujească mai bine decât altul interesele Bisericii şi — implicit — ale credincioşilor ei, el poate sprijinì pe faţă acest partid.

Fireşte, toate acestea prin ipoteza că preotul are conştiinţa misiunii sale pretutindeni şi totdeauna, că duce pe Hristos în orice împrejurare a vieţii.

S'a spus de-atâteaori că politica scade autoritatea morală a preotului. Inaintea ignoranţilor sau a fariseilor — da. O luptă cinstită şi înţeleaptă nu poate decât sporì autoritatea unui om, chiar când e preot.

Preoţimea noastră şi-a câştigat o autoritate deosebită tocmai prin faptul că până acum a avut rolul hotărâtor în îndrumarea vieţii neamului românesc din Ardeal. Ea a fost un factor politic de primul rang, şi izbânda idealului nostru naţional se datoreşte în parte covârşitoare luptei crâncene, duse de preoţimea noastră — cu jertfe de suferinţe şi vieţi — împotriva stăpânirii străine.

Şaguna a fost prinţ al Bisericii şi al neamului românesc din Ardeal: un preot adevărat şi-un om politic din creştet până 'n tălpi.

«Biserica să nu s'amestece în politică»! Ce bizar ne pare acest refren care obsedează pe scripcarii religiei — «cameră izolată»! Aceşti clasici reprezentanţi ai inconsecvenţei în carne şi în oase uită că ei sunt de obicei propoveduitorii cei mai entuziaşti ai «colaborării armonice dintre Biserică şi stat».

«Biserica să nu s'amestece în politică»! Nu, domnilor, ea s'a amestecat şi se amestecă. Nu pentru a-şi politicianiza idealurile sale, ci pentru a îmbisericì idealurile politicei şi a arăta oamenilor drumul adevărat care duce din *civitas terrestris* în *Civitas Dei*. *N. Colan.*

Mântuitorul ca parlamentar.

Pasiunea electorală, îndeosebi în aceste zile, mobilizează massele largi ale poporului cu toate energiile lor militante, pentru a da ţării un colegiu de competenţă legislativă multiplă şi reprezentativă, un parlament.

Democraţia constituţională este sinteza disciplinei naţionale şi un real factor de cultură profundă şi intensivă înlăuntrul unei societăţi organizate.

Parlamentul unei democraţii constituţionale, prin urmare, este chemat să concentreze în sine toată elita spirituală a unei naţiuni, adecă tot ceiace are ea mai distins din punctul de vedere al intelectualităţii, moralităţii şi experienţii politice — întru cât el este un aşezământ menit să rezume şi să valorifice voinţa şi spiritul constructiv al înseşi naţiunii.

Intr'o vreme de reformism social şi de universală reconstrucţie morală, un parlament naţional nu mai poate rămâne în roluri platonice şi decorative.

Vieaţa unui stat modern, adecă a unui stat în care palpită integral conştiinţa de sine a unui neam, poate fi grav prejudiciată de un parlamentarism care şi-ar inter-

preta misiunea în senz individualist-utilitar și în sensul parazitismului bugetar.

Opera legislativă pe care un parlament trebue s'o realizeze pe baza unei ideologii valabile și constructive nu poate fi întreprinsă și dusă la bun sfârșit cu parlamentari ieșiți din escamotarea urnelor și din mistificarea masselor electorale.

De aceea ne-am gândit să punem pe Mântuitorul în rolul de candidat parlamentar, ca să ne dăm seama de perspectivele ideale în lumina cărora își poate lămuri drepturile și datoriile lui etice, sociale și naționale un deputat sau un senator exemplar.

Mântuitorul ar avea lucid simțul competenții sau incompetenții politice. Nu oricine poate corespunde cerințelor legate de un mandat parlamentar. Atunci de ce să dorești un post pentru care nu ești pregătit și pe care deci nu-l poți cinsti după cuviință prin valoarea ta personală?...

Cine are în vedere numai prestigiul unei situații fără să calculeze și cu răspunderile pe care ea le incumbă, face un act de uzurpație — adecă un act de evidentă imoralitate.

Mântuitorul nu s'ar folosi de sistemul promisiunilor false față de alegători — în majoritate lipsiți de «mintea de dobândă» care nu este întotdeauna mai trează și mai bună decât «mintea de-acasă». Mijloacele de intimidare, violența și teroarea, i-ar repugna profund.

Și-ar răspica cinstit convingerile morale și și-ar preciza intențiunile politice, fără concursul banal al retoricii sterpe și înșelătoare.

N'ar încerca în nici un chip să discrediteze prin calomnie pe contracandidați sau pe oamenii cari au alte opinii politice. Ar scoate din uz alcoolizarea și conruperea prin bani a alegătorilor. Nu s'ar gândì o clipă la falsificarea rezultatului votării prin violarea urnelor.

Ales prin voința și încrederea reală a mulțimilor, Mântuitorul nu și-ar compromite chemarea prin sportul atât de rentabil și tot atât de imoral al traficului

de influență. Disciplina de partid nu i-ar putea în nici un caz determina abdicarea conștiinții și capitulația convingerilor personale.

Ar proclama adevărul în toate împrejurările și ar merge până la orice jertfă pentru triumful dreptății. Ar apăra dârz cinstea țării și ar încuraja generoasele ei silințe de progres și înălțare. Moralitatea și cultura și-ar găsi în El un apologet entuziast și un misionar jertfelnic.

Inregimentarea într'o grupare politică oarecare ar fi un act de serioasă convingere, nu un act de oportunism sau de arivism.

Orice parlamentar care e însetat de binele neamului său ar trebui să aibă aceste credințe și să fie însuflețit pentru biruința și generalizarea lor.

Indeosebi însă arhiereul și preotul parlamentar trebue să se afirme ca reprezentanți și susținători ai politicei pe care ar fi făcut-o Mântuitorul. Ei trebue «să îmbisericească idealurile politicei și să arate oamenilor drumul adevărat care duce din *civitas terrestris* în *civitas Dei*». (Prof. N. Colan).

In ultima analiză idealul vieții omenești, sub orice aspect al ei, este *sfințenia*. Prin atitudinea lor politică preoții și arhiereii noștri parlamentari trebue să demonstreze și să facă *tangibil* acest august ideal spiritual, ***idealul sfințeniei***.

Ei trebue să fie, prin excelență, ecoul conștiinții creștine, în tumultul vieții sociale, ca unii ce nu sunt chemați să se politicianizeze în senzul curent al cuvântului, ci să încreștineze politica țării noastre prin sfat evanghelic și prin exemplul perfecțiunii lor morale.

Ferice de țara în care activitatea parlamentară se zidește statornic pe temeliile Evanghelie și se inspiră din clasica jertfelnicie a apostolilor ei.

Ferice de guvernul ale cărui ***majorități parlamentare*** vor fi ***majorități creștine***.

Prof. Dr. Gr. Cristescu.

Alex. Wesphal.

Hristos în teologia contimporană.

Din jumătatea ultimului secol, descoperirile ştiinţifice în domeniul Istoriei au reînoit cunoştinţele lumii culte asupra literaturii antice. Metode nouă au fost aplicate la studiul textelor vechi. Chiar cele mai demne de respect au trebuit să-şi arete ştiinţei istorice scrisorile lor de încredere. Biblia a avut aceeaşi soartă. Ea a fost cu atât mai puţin scutită de aceasta, cu cât un bun număr de savanţi, cari pierduseră credinţa în Hristos, se sileau, prin teoriile lor critice, să justifice această părăsire, care oricum, îi neliştea.

Din punctul de vedere al valorii sale documentare, Vechiul Testament, după cele mai proaspete lucrări, iese victorios din această încercare. Dar, în ceeace priveşte autenticitatea Evangheliilor şi autoritatea religioasă a Bibliei în ansamblul său, e cu totul altfel.

In sinul Bisericilor protestante — Bisericile Bibliei — tulburările aduse de noua ştiinţă istorică au produs grave polarizaţiuni.

In stânga, critica teologică a secularizat Sfintele Scripturi. Ea le studiază ca pe orice carte profană, le despică după bunul său plac, le reduce la rolul de documente omeneşti cari marchează şi numai pentru un moment, punctul culminant al evoluţiei religioase a oamenilor.

In dreapta, grupe de creştini zeloşi, legaţi prin toate fibrele fiinţei lor de revelaţiunea biblică, se ridică aproape peste tot, în America, Anglia, Franţa, contra procedeelor cari, dându-se ca ultimul cuvânt al ştiinţei, nesocotesc caracterul spiritual al sfintelor noastre cărţi. Ei au făcut critica biblică responsabilă de greşelile comise de către ceice au servit-o şi opunând termenii: *critica şi cuvântul lui Dumnezeu*, au recuzat printr'un gest, în numele credinţei lor ultragiate, tot bagajul bun sau rău, adunat de 50 de ani, prin munca teologilor cari au căutat cât mai bine să cerceteze conţinutul celor două Testamente.

Astfel, pentru unii Biblia este o istorie omenească, pentru alţii, Biblia este pe de-antregul descoperire dumnezeiască.

Iată polarizaţiile despre cari voi vorbi îndată.

Intre aceste două poziţiuni simple şi radicale, puternic organizate, cu apărători cari se cred fiecare în posesiunea adevărului, însufleţiţi de un arzător spirit de propagandă, Biserica trăeşte şovăind, desorientată, neliniştită, văzând tinăra generaţie primejduindu-se în ipoteze dăunătoare credinţei, şi plină de teamă că o ruptură între spiritul progresului şi credinţa tradiţională va lovi tocmai în inima ei sterilizând viitorul.

Alarmiştii strigă că se deschide o prăpastie între teologie şi Biserică. Imaginea însă nu e justă. Realitatea e că, pe calea strâmtă indicată de Isus, Biserica înaintează ca printre două şanţuri şi deci trebue să fie cu băgare de seamă a nu cădea în vreunul din ele.

Pe această cale strâmtă pe care Biserica merge, sunt oameni a căror experienţă creştină îi leagă în chip nestrămutat de revelaţiunea din Biblie, şi dreptatea ştiinţifică îi obligă să ţie seamă de descoperirile ştiinţei omeneşti. Poziţiunea lor nu e pretutindeni de invidiat; ei trec cu uşurinţă pe lângă radicalii din dreapta ca puţin credincioşi şi pe lângă cei din stânga ca incompetenţi. Dar lor le e deajuns a şti că munca lor nu e nefolositoare Bisericii. Ei muncesc pentru ea şi o fac cu încredere, siguri că, dacă adevărul este unul, progresul studiilor biblice se desăvârşeşte în unirea ştiinţei şi credinţei, a istoriei omeneşti şi a divinei revelaţii.

Aceasta e dorinţa, de a marca poziţia lor în conflictul actual, care a inspirat aceste pagini. Foarte scurte pentru a constitui o demonstraţie, ele sunt înainte de toate o mărturie. Aceia cari vor căuta aici polemică se vor lipsi de puţina lumină ce aceste pagini le-ar putea-o aduce. Dacă ele reuşesc însă să întărească credinţa câtorva cititori, îndemnându-i la studiu, atunci n'au fost scrise în zadar.

*

«Fraţilor, feriţi-vă de stânga!» ne strigă amicii excelenţi, ca şi noi creştinii evanghelici. Ei ne reproşează studiul nostru critic al Vechiului Testament şi se separă de noi în numele formulei: «Hristos e în tot locul în întreaga Biblie».

Ce însemnează exact acest cuvânt de fapt mai mult infocat decât luminos?

Voiţi să spuneţi prin aceasta că pe Hristos îl găsim în fiecare pagină a Bibliei? Eu vă cer atunci să mi-l arătaţi şi mie în masacrele cărţii Iosua sau Judecătorii, în scepticismul

Ecleziastului, în rafinata răzbunare din Estir, şi în mii de alte părţi din cari duhul său şi chiar pregătirea venirii sale sunt cu totul absente.

Voiţi să spuneţi că Vechiul Testament participă prin tot cuvântul scris la infailibilitatea lui Hristos, Cuvântul viu? Eu vă cer atunci să-mi explicaţi cum, după paginile sale, Israil a putut avea în acelaş timp drept cult în deşert religiunea spirituală a altarului de pietre brute pe cari Dumnezeu a interzis a le fi cioplit, şi ritualismul somptuos al altarelor puternice pe cari Dumnezeu ar fi ordonat să le ferece în aur şi să le împodobească cu tot felul de ornamente. Eu vă voi cere să puneţi în acord între ele cifrele din Pentateuch şi să stabiliţi o înţelegere între povestirile din cărţile Regilor şi acelea din cărţile Cronicelor, despre care eu ştiu că, dacă vă luaţi osteneala de a pătrunde în amănunte, lăsând cuvintelor evreeşti sensul lor normal, nu veţi putea răspunde.

Voiţi să spuneţi că fiecare verset din Vechiul Testament trebue să fie considerat ca articol de credinţă, totul de cuvânt al lui Hristos? Eu vă întreb atunci: Sunteţi siguri de textul fiecărui verset? Avem noi pentru fiecare din ele numai o singură recensiune? Ştiţi bine că, în o mulţime de pasagii fraza, primitivă, alterată de copişti, este în realitate neînţeleasă şi trebue înlocuită în Bibliile noastre prin o serie de puncte; că divergenţele în texul evreu actual şi versiunile cele mai vechi sunt din abundenţă, că, de exemplu paralela stabilită între textul evreu al rabinilor şi cel al Septuagintei arată că în timpurile vechi însuş cuvântul profeţilor era luat mult mai liber decât am îndrăzni noi azi; că deasemenea cartea lui Ieremia are aproape trei mii de cuvinte mai puţine în textul grec decât în cel evreu. — «Aceasta înseamnă, veţi răspunde voi, că textul evreu este baza credinţei». Din nenorocire, manuscrisele evreeşti ce le avem sunt abia din secolul al zecelea după Hristos, pe pe când manuscrisele greceşti redând textul primitiv sunt cu şase sute de ani mai apropiate de original. Glosele şi notele marginale abundează pe marginea manuscriselor vechi; cine ne va spune câte din aceste glose şi note au intrat în textul nostru, din copie în copie în cursul alor 1300 ani cari separă Testamentul Vechiu evreu de textul său primitiv?

Şi dacă nu voiţi să ziceţi nimic despre toate acestea, dacă recunoaşteţi creştinilor cari împărtăşesc credinţa voastră creştinis-

mului integral dreptul de a studia ştiinţificeşte documentele ebraice cari întroduc acest creştinism în istorie, dacă formula voastră înseamnă simplu de tot că păziţi cu pietate Biblia pe dea-întregul şi pe Hristos pe care Testamentul Vechiu Il anunţă iar Noul Testament îl înfăţişează: poziţiunea voastră este exact ca a noastră. Pentru ce, atunci, vă despărţiţi de noi? De ce să nu lucrăm împreună, cum făceau Petru, Iacob şi Pavel, cari discutau cu lealitate şi se iubeau cu ardoare în lucrarea lor comună pentru Isus Hristos?

Că o voiţi sau nu, datoria criticii biblice, mai ales la Testamentul Vechi, se impune în practică vouă ca şi nouă. Eu trec peste Biblia ebraică pentru a stabili traducerea ei într'o lucrare de curând apărută. Pot să zic că am fost din nou în adevăr desorientat de marele număr de locuri ce se pot traduce în diferite feliuri în franţuzeşte. Luaţi înşi-vă Biblia protestantă de care vă serviţi zilnic. Comparaţi cu atenţie textul ei cu traducerea jidovească a Rabinatului francez, — în care evreul e destul de «acasă» — şi veţi vedea divergenţele. Va trebui să examinaţi şi să alegeţi. A examina, a alege, nu înseamnă oare a face critică?

«In acest caz, veţi declara poate, că Biblia creştină protestantă are dreptate». Sunt de acord, dar nenorocirea e că ideile tradiţionale ce le apăraţi voi asupra originei, asupra compunerii cărţilor şi asupra caracterului infailibil şi sfinţit al tuturor textelor Testamentului Vechiu, vă vin direct dela Rabini. Acestea sunt afirmaţiile lor şi teoriile lor cari, fără să vreţi poate, vă apără împotriva autorilor celor mai noi revizuiri ale Bibliei noastre protestante, aceia pe care o cetiţi.

Deasemenea, tradiţia rabinică a afirmat că Pentateuhul a fost scris de Moisi; voi vă ţineţi de afirmaţia sa şi o apăraţi împotriva rezultatelor celor mai evidente ale ştiinţei biblice care a stabilit că Pentateuhul sub forma sa actuală este combinarea izvoarelor celor mai vechi, diferite ca epocă şi inspiraţie. Aţi cumpănit bine ce sacrificiu vă costă această atitudine?

Iată că un pios eghiptolog, care aparţine mediului ortodox cel mai conservator din Geneva, este adus prin lucrările sale şi teologia sa să avanseze ipoteza aventuroasă că Moisi a trebuit să scrie cărţile sale în limba babiloniană, şi numai la sfârşit lucrarea sa ar fi fost tradusă în evreeşte.

Indată, voi vă şi legaţi de această ipoteză, ridicaţi în slavă

pe egiptolog, el a spus ultimul cuvânt al ştiinţei, confundând pe ebraizanţii cari au ridicolul de a fi descoperit izvoare — într'o traducere!

Pentru un moment presupun că egiptologul are dreptate. In cursul unei polemici amicale ce am avut asupra acestui subiect, D. Edouard Naville îmi spune în ultima sa scrisoare: «Moisi a scris pe tablete cuneiforme traduse mai târziu în aramaică». Care e consecinţa? Că noi nu mai avem textul original al Testamentului Vechiu; că ignorăm ceeace el a fost, că ignorăm deopotrivă ceeace au fost oamenii cari l-au tradus din cuneiforma babilonică în aramaica Asiriacă, şi din aramaica Asiriacă în ebreasca rabinică a textului nostru actual; şi că voi înşivă, când gândiţi că citiţi pe Moisi, citiţi traducerea franceză a unei traduceri ebraice în urma unei adoptări aramaice dintr'un text babilonic necunoscut de nimeni. Pentru a justifica opinia rabinilor jidovi asupra unităţii Pentateuchului, voi pierdeţi orice contact cu originalul Testamentului Vechiu.

Iată ce este cam costisitor, mai ales când scopul e să se stabilească prin argumente exterioare şi formale autoritatea infailibilă a unui text. Traducerea traducerii unei adaptări necunoscute!... Nu e nici un savant pe pământ care să nu spue că un text în măsura în care trece prin o serie de interpretări succesive, pierde caracterul său primitiv şi garanţiile sale de autenticitate; când nimeni nu cunoaşte acest text primitiv sau alte texte contimporane, când nimeni nu le poate controla, orice garanţie dispare.

Veţi zice «garanţia noastră, e că Biblia e un miracol şi că Vechiul Testament dela un capăt la altul al textului său, este însuşi cuvântul lui Dumnezeu». Această afirmaţie pe care orice persoană care nu împărtăşeşte deja opiniunile voastre o va ţine ca neîntemeiată, se loveşte de toată seria de fapte pe cari le voiu semnala îndată aici: cum se face, că, Vechiul Testamant dela un capăt la altul fiind cuvântul lui Dumnezeu ni se prezintă cu o mulţime de imperfecţiuni de fond şi formă pe cari le întâlnim în textul său şi pot fi controlate de oricine? Şi iată că toată demontraţia voastră reîncepe; din amănunt în amănunt, nu veţi isprăvi niciodată. Istoria Angliei din secolul al 17-lea a ajuns acolo, că vă poate arăta că nimeni n'a reuşit în întreprinderea de a da o voloare divină şi de a găsi un sens unic pentru toate cuvintele din Vechiul Testament.

Pentru a stabili contra oricărei evidenţe inspiraţia literală a tuturor textelor Vechiului Testament eu nu văd decât două mijloace: decretul unui Papă infalibil, sau revelaţia fără veste a unei minuni a naturii ca cea descoperită lui Ivan Panin. După acest creştin teopneust textul Bibliei este scris în aşa condiţiuni că toate cuvintele aci sunt repartizate alfabetic în multipli de câte şapte. Acest fenomen numeric dovedeşte că numai o inteligenţă divină a putut avea direcţiunea totului şi a stabili definitiv inspiraţiunea literală, verbală, a fiecărui cuvânt şi a fiecărei litere din textul sfânt.

Din acest ansamblu de fapte şi imaginaţiuni, mie mi se impune o concluzie, aceea că, dacă Dumnezeu voise să stabilească autoritatea religioasă a Vechiului Testament printr'un text scripturistic, ar fi procedat altfel, ar fi dictat un formular de dogmatică, un catehism, mai îndată decât să încredinţeze comorile revelaţiunii sale vicisitudinilor morale şi literare poporului care a scris în curs de 2000 de ani paginile Bibliei ebraice.

Matthias Claudius zicea odată, cu ocazia criticii lui Lessing: «nimeni nu ocupă un teren pe care nu-l poate apăra». Cred că M. Claudius are dreptate şi mă abţin de a apăra credinţa care ne este comună prin mijlocul unei doctrine care dă pricină atacurilor victorioase ale adversarilor Revelaţiunii.

Că alţii zic: «Dacă toate amănuntele Vechiului Testament sunt inspirate, atunci putem să ne mândrim cu Revelaţiunea Vechiului Testament». Noi, spunem: «Pentrucă fondul Vechiului Testament este adevărat, pentrucă Revelaţiunea a dat probe despre originea divină şi valoarea sa mântuitoare în poporul lui Israil, în umanitate şi în propria noastră experienţă creştină, putem să ne mândrim şi admite fără a ne emoţiona că, în aceste amănunte, asupra punctelor în cari chestia mântuirii nu este în cauză, ştiinţa istorică luminează, rectifică, rânduieşte şi ne ajută a pricepe mai bine cadrele omeneşti ale adevărului divin».

Saul era un patriot, credea că victoria lui David asupra Filistenilor va depinde de cuirasa sa şi-l făcu să se îmbrace în armura sa regală. David însă fu de altă părere: «Lăsaţi-mi, zise el, mişcările libere; nu prin protecţia oamenilor voi obţine victoria, ci prin puterea lui Dumnezeu care mă acopere. Eu merg în numele lui Dumnezeu». Şi micul cioban birui pe Goliat.

Câţi alţii nu gândesc ca Saul... Noi, noi avem sentimentul

lui David, noi credem că doctrina inspiraţiunii verbale a Vechiului Testament este o cuirasă inutilă care nu face altceva decât compromite acţiunea şi deci lăsăm puterea revelaţiunii ce Dumnezeu i-a dat-o pentru a-l proteja contra adversarilor.

Acestea nu sunt nici vicisitudinile poporului păgân căruia Dumnezeu i-a vorbit, nici teologia preoţilor săi cari luptă pentru sau contra oracolului divin ce ne introduce înainte de toate în paginile Bibliei ebraice; ceia ce ne introduce e căutarea pregătirii venirii Mântuitorului Isus Hristos şi introducerea sa în istorie: Dumnezeul unic, creaţiunea bună, căderea, credinţa lui Abraam, legea lui Moisi, chemarea la pocăinţă a profeţilor, predicarea mesianică, care merge precizându-se până la a vărsa valuri de lumină peste leagănul copilului din Betleem! Iată vocea lui Dumnezeu în scrierile ebraice, iată paşii lui Dumnezeu în istoria lui Israil. Critica poate contesta un asemenea fapt al acestei istorii, să deplaseze ordinea canonului evreu, ea nu poate nimic însă împotriva acestor realităţi cari se înlănţuesc, duc către Hristos şi trec peste neorânduiala faptelor, mergând drept ca o sabie: sabia Duhului. Ştiinţa incredulă poate să deplaseze după bunul său plac nisipurile mişcătoare ale problemei istorice: ea nu poate nimic împotriva stâncii revelaţiunii care întrebuinţează unghiile de cari ei se lovesc şi prin cari Vechiul Testament dă mărturie de mai bine de două mii de ani. Această revelaţiune care conduce la Hristos este confirmată de cuvântul lui Hristos şi garantată prin experienţa sa. Oricine caută pe Hristos în Biblie iubeşte cu ardoare Vechiul Testament; aci găseşte demonstraţia Duhului şi puterea de care vorbeşte Pavel (2 Cor. II) şi îl binecuvântă ca un pedagog dat de Dumnezeu.

Fraţi ai Alianţei Biblice, noi credem în Revelaţiunea Vechiului Testament, ca şi voi, numai noi nu o confundăm cu istoria politică şi religioasă a poporului ebreu; ca şi voi, numai noi nu o confundăm cu istoria politică şi religioasă a poporului evreu; ca şi voi, noi mărturisim inspiraţia Vechiului Testament; dacă metoda noastră nu se aseamănă cu a voastră, e că noi suntem convinşi că a noastră garantează mult mai sigur autentica autoritate a Bibliei integrale; ambele sunt stăpânite de aceeaş credinţă şi aceeaş voinţă de a sluji aceluiaşi Păstor al sufletelor noastre.

Eu nu scriu pentru a vă câştiga pentru ideile noastre, ci pentru

a fi înţeles de voi: Cinstesc atitudinea voastră, cinstiţi şi voi pe a noastră. Eu am încredere în apostolatul vostru, aveţi şi voi în al nostru. Adversarul credinţei noastre comune e puternic şi subtil, el face să sune dela înălţime verdictul său şi-l dă ca ultimul cuvânt al ştiinţei, merge aplaudat de favoarea populară de mândria scepticilor şi câteodată deasemenea de mâini cari nu se îndoesc că ele trădează cauza pe care trebue s'o servească. Să ne unim noi în lupta sfântă, şi, pentru dragostea de Dumnezeu, să nu tragem unii asupra altora; altfel ar însemna să tragem în propriile noastre turme, asupra turmelor lui Isus Hristos.

Greşala amicilor noştri din extrema dreaptă este în înţelesul meu, că ei au aplicat Bibliei teoria în bloc. Teorie simplistă, pe care am moştenit-o dintr'o epocă în care metoda istorică nu era încă născută, şi care în oarecari domenii întrebuinţându-se, ducea rar la aprecieri juste. Ei au constatat cu dreptate că toate paginile Noului Testament strălucesc de Revelaţiunea lui Isus Hristos şi din aceasta ei au conchis că toate paginile Pentateuchului sau ale cărţii Judecătorilor participă la Revelaţiune. După cum scrie unul din ei şi nu din cei mai puţin însemnaţi «Isus explică ucenicilor săi din toate Scrierile ceace e relativ la El, *din toate Scrierile,* înţelegeţi!.. Numai acceptând toate Scrierile ca fiind cuvântul lui Dumnezeu, Isus cu adevărat a împlinit planul lui Dumnezeu şi a mântuit lumea...» cursivele, aici, pot să se laude cu lucruri mari. Dacă autorul nostru, în loc de a sublinia cuvintele «din toate Scrierile», ar fi rezervat cursivele pentru cuvintele: «ceace era relativ la El», ar fi scris: «Isus explică ucenicilor săi din toate scrierile ceeace e relativ la El, *ceeace e relativ la El,* înţelegeţi!» Deci nu totul din Scrieri îl priveşte pe El, şi acestea sunt paginile Bibliei ebraice în care venirea lui Isus e pregătită, anunţată în Vechiul Testament prin cuvântul lui Dumnezeu.

«Fraţilor, păziţi-vă de dreapta!» ne spun alţi amici intenţionat, cari găsesc că noi întârziem puţin, şi cari ar vrea să ne facă să împărtăşim bucuria emancipării moderniste.

Lucru curios! teologii extremei stângi sunt victimile aceleaşi erori ca şi cei ai extremei drepte: teoria blocului. Atât e de adevărat că extremele se ating!

In dreapta se aplică V. T. tratamentul celui Nou, şi-l fac să spune ceeace el nu spune. In stânga se aplică N. T. tratamentul celui Vechiu, şi nu-l fac să spune ceeace el spune.

Teologul Wellhausen, după ce distinse în mod admirabil isvoarele Pentateuhului şi evoluţiunea cultului lui Israil, a crezut că poate să aplice Noului Testament procedeul care-i reuşise atât de bine la Vechiul. In urma acestui fapt criticile au mânuit Pentateuchul Noii Legături — cele patru Evanghelii şi Faptele Apostolilor — după cum mânuiseră Pentateuchul Vechei Legături.

Cu ipoteza modernistă nu e vorba numai de recunoaşterea documentelor ca acelea pe cari Luca le aminteşte în introducerea sa, documente contimporane ale evenimentelor evanghelice, scrise de martorii epocii şi cunoscute deja în secolul Mântuitorului, ca o culegere de «Discursuri» ale Mântuitorului, făcute de apostolul Matei, jurnalul călătoriei Cărţii apostolilor, sau documentul numit câteodată «Evanghelia lui Filip», reprodusă în capitolele 9—19 dela Luca. E vorba, cu noua şcoală, de o dezarticulare sistematică a textelor, repartizate într'o mulţime de izvoare derivate, anonime, scrise de autori cari n'au fost martori ai evenimentelor ce povestesc, şi adunate de un redactor necunoscut. Aceste izvoare presupuse existente, savanţii noştri modern le descopăr la fiecare pas. Nu este greu, ca prin puţină naivitate şi multă iscusinţă, să descoperi elementele unui *puzzle* în povestirile evanghelice. Cine poate să se laude că scrie cu destulă unitate, sobrietate şi constanţă încât să nu se poată găsi în stilul său pricină să se spue: «Aceasta nu e dela el! genul e schimbat, cuvântul neînţeles, e repetiţie, dovadă irevocabilă a unei dualităţi de autor.»

Ori, dacă teoria blocului era la dreapta o greşală de credinţă, ea este la stânga o greşală de ştiinţă.

Este ştiinţific a aplica acelaş procedeu culegerilor atât de diferite ale Bibliei ebraice şi Testamentului lui Isus Hristos?

Unul a fost scris în cursul a douăzeci de secole, altul în scurtul timp de aproape 40 de ani. Acela aparţine în părţile sale vechi copilăriei literaturii; pe când acesta apare în timpurile clasice ale literaturii greco-romane. Biblia ebraică cuprinde întreaga istorie, legislaţie şi poezie a trecutului lui Israil. Noul Testament nu vorbeşte decât de un fapt unic: naşterea creştinismului, într'un mediu, în care cei mai în vârstă au putut cunoaşte pe Hristos. Scriitorii Bibliei ebraice, împărţiţi pe mai bine de 2000 de ani: păstori, regi, preoţi, profeţi, analişti de toate felurile, ne sunt în cea mai mare parte necunoscuţi,

şi, afară de câţiva, noi nu ştim ceia ce ei erau ca personalităţi, credincioşi, ce intenţiuni aveau scriind şi de unde le veneau ideile ce exprimau, Autorii Noului Testament, toţi din aceiaşi generaţiune şi acelaş mediu, sunt pentru noi situaţi limpede în istorie, ei sunt posteritatea spirituală a Aceluia căruia îi fixează trăsăturile şi-I descriu acţiunea. Cea mai mare parte L-au cunoscut, L-au iubit şi toţi au declarat că El e cel ce i-a făcut ceeace sunt. Când e vorba de oameni cari au fost aleşi de stăpânul lor în adevăr, nu e în aceasta o garanţie de veracitate? In sfârşit, redactorii Vechiului Testament citează în tot momentul lucrări mult mai vechi din cari ei au luat împrumuturi, pe când compunătorii Noului Testament se dau ca martori ai faptelor ce istorisesc sau de emuli ai acelora din generaţiunea lor cari scriu despre acelaş obiect.

Ce e deci comun între modul de compunere al Vechiului Testament şi al celui Nou? Nimic. Şi nimic nu îndreptăţeşte o ştiinţă bine condusă să procedeze cu unul ca şi cu altul, să proclame că sistemul critic care a dat bune rezultate cu unul va da şi cu celălalt.

Ipoteza izvoarelor, care s'a verificat pentru cărţile istorice ale Vechiului Testament, a permis să se explice o mulţime de contradicţiuni şi să se apropie realitatea faptelor vechi ce le evocă. Ipoteza izvoarelor, aplicată cărţilor istorice ale Noului Testament, dă naştere la contradicţiuni fictive şi ne depărtează de realitatea faptelor recente despre cari ne întreţin.

Dacă totalitatea faptelor raportate în Evanghelii şi în Faptele Apostolilor sunt dintr'un singur izvor şi ne vin dela oameni cari au «mâncat şi beut» cu Isus sau dela apostolul pe care Isus, însuş, l-a ales pe drumul Damascului, noi suntem aproape, foarte aproape de persoana adorabilă a Mântuitorului nostru. Dacă aceste fapte ajung la noi pulverizate într'o sută de tradiţiuni posterioare, ele nu mai sunt mărturiile primelor momente, ci o istorie de mâna a doua, nici biografia lui Isus pe care noi o avem sub ochi, ci povestiri răsleţe reprezentând impresiunea Bisericii primitive prin aducere aminte de Isus. Sub culoarea istoriei este interpretarea credinţei, iar nu arătarea faptului. Şi dacă această credinţă e aceia a bravilor maiestrii, cum se afirmă, din nou convertiţii predicatori laici, cu imaginaţie aprinsă şi aproape fără cultură, toţi stăpâniţi de preocupări apologetice, cine ar

putea preciza raportul între Hristos aşa cum ei ni-L reprezintă şi Hristos în realitate? Cine va determina partea iudaică, liturgică, mitică, fantastică din entuziasta propoveduire?

Evangheliile nu mai sunt documentul istoric care serveşte de etalon tradiţiilor bisericeşti, ci ele fac parte din însaşi tradiţia bisericească, participă la infirmităţile acesteia şi nu oferă mai multe garanţii ca ea. Nu ele au făcut Biserica ci Biserica le-a făcut pe ele.

Lucrul acesta e foarte grav.

Cum noi, protestanţii, avem în urma reformei motiv de a judeca tradiţia bisericească prin textul Scripturii, Biserica la fel, primul rezultat al metodei moderniste este de a ruina poziţia noastră şi a procura catolicismului o armă decisivă «Cu ce drept, declară acesta, opuneţi voi istoria evanghelică tradiţiunii sf. Biser ci? Critica, — critica voastră protestantă — a demonstrat că Noul Testament este deja el însuş produsul tradiţiunii bisericeşti. Evanghelia lui Isus adevărat? Noi nu-l atingem direct în N. T.; ci numai ceeace primul secol al sf. Biserici a gândit în privinţa aceasta. Respectaţi deci munca seculară a sf. Bisericii care v'a dat Evangheliile; afară de ea, din primul moment inspirată şi infalibilă, n'a existat adevărul despre Hristos. In afară de Biserică nu e mântuire».

Merge, fără să spui că moderniştii, catolici sau protestanţi, n'au nici o intenţie de a asculta pe învitaţii Romei. Ei scot din descoperirea lor o concluzie cu totul opusă. Roma zice: «Pentrucă Evangheliile fac parte din tradiţia catolică, Biserica în tradiţia sa învaţă adevărul». Moderniştii spun «Pentrucă Evangheliile fac parte din tradiţie şi tradiţia este suspectă noi nu putem considera Evangheliile ca istoria autentică a lui Isus».

Atunci, care-i adevărată istorie a lui Isus? Noi n'avem nici un document care s'o istorisească. Dar Isus a existat El cu adevărat? Nu e oare cel mai uşor lucru de a gândi că Isus este o divinitate a epocii, transpusă în istorie, pentru nevoile cauzei, de către Saul din Tars şi primii creştinii? Aşa e teza strălucitor susţinută de Dl. Couchoud în «Mercure de France». — Nu, răspund moderniştii noştri; şi-şi dau aere de conservatori apărând istoricitatea lui Isus. Faptul, zic ei, că din primele zile cari urmară morţii lui Isus, impresiunea ce o făcuse acţiunea sa asupra discipolilor le-a provocat credinţa în învierea Sa în divinitatea Sa, probează că Isus a trăit. Pentrucă se caută a se ex-

plica prin afirmaţii deasemenea extraordinare că divinitatea şi învierea cari, în viaţa unui om, apar incomparabile modului obicinuit de a trăi al oamenilor, trebue ca acest om să fi existat. Reflexul denunţă isvorul luminos. (Va urma).

«Le Christianisme Social». Trad. de D. D. Achimescu.

Biserica noastră ca factor al pedagogiei sociale.

Convingerea religioasă s'a dovedit totdeauna ca o puternică forţă alcătuitoare de comunitate. Ideea mântuirii a format în toate veacurile acea legătură sfântă care a fost în stare să împreune în mod nedespărţit pe purtătorii ei.

Acea forţă spirituală, care a determinat formarea sufletului românesc, care a arătat direcţiunea sigură în desvoltarea sufletească a acestui popor, a fost religia lui. Intreaga lui desvoltare culturală şi socială poartă un profund caracter religios. Acest fapt se bazează atât pe predispoziţiunea acestui popor, cât şi pe împrejurările politice atât de duşmănoase desvoltării lui, cari l-au îndemnat să aştepte mântuire numai dela Dumnezeu.

Intreaga activitate spirituală a Românilor, îndeosebi din provinciile nou alipite — a fost silită de puterea superioară politică a se desvolta numai în sânul Bisericii ortodoxe, cu care acest popor împreună apare în istorie.

Puterea pedagogică a Bisericii s'a arătat aici de cea mai mare importanţă. Ea a fost singurul locaş, unde strămoşii noştri îşi puteau mulţumi, măcar în parte, cerinţele înalte ale vieţii lor sufleteşti. Acolo îşi stâmpărau setea după frumos; în arhitectură pictură, muzică acolo se ridicau peste banalitatea vieţii de toate zilele în regiunile veciniciei, în regiunile smereniei şi ale lepădării de sine. Dorul de înălţimile azurate, ce mijeşte în orice fiinţă ieşită de sub greutatea întunecoasă a materiei, acolo îşi căuta alinare.

In contrast cu stările sociale din trecut Biserica singură propoveduia valoarea supremă a fiecărui suflet

şi posibilitatea de mântuire a fiecăruia. Prin faptul acesta ea apare ca cea mai puternică forţă socială.

Istoria ne arată că atât unitatea limbii româneşti, desvoltarea literaturii, deşteptarea conştiinţei naţionale precum şi întreaga propăşire intelectuală a Românilor în întreg trecutul lor a fost depusă în mânile Bisericii. Ea singură a fost chemată să întindă mâna sa de ajutor poporului obijduit şi a-i oferi acestuia scut şi pavăză.

In împrejurările vitrege ale trecutului nostru a fost mare nevoie de o ideie superioară, care să planeze deasupra întregei situaţii deprimătoare să electriseze cu energia ei sufletul poporului român, să-i menţină unitatea lui sufletească. Acest ideal a fost conştiinţa lui religioasă, prin care întreg poporul român, ca prin un lanţ nezdrobit a fost ţinut împreună.

Din sământa neperitoare a credinţei creştine căzută în pământ roditor a răsărit mlădiţa, care sub îngrijirea Bisericii ortodoxe, ca sub îngrijirea unui grădinar neîntrecut, a devenit arborele puternic al neamului românesc.

Biserica sădì cu multă pricepere în inima fiilor ei, îndemnul să ţină cu sfinţenie la învăţăturile bisericeşti, să le ţină mai presus, decât toate averile trecătoare şi că la ea vor afla mântuire în toată vremea. Dela deregători pământeşti nu se putea aştepta uşurarea vieţii. Mântuirea putea veni numai dela o putere supraomenească, spre care drumul adevărat îl arăta singură Biserica. Nădejdea într'o mântuire, care trebuia să vină a închegat pentru totdeauna poporul resfirat.

Astfel soartea de a fi sau a nu fi a poporului român a atârnat dela faptul cum ştia acesta să îngrijască tezaurul sufletesc al strămoşilor lui. Soartea poporului român a fost aşezată în corabia Bisericii lui, care prin furtunile milenare cu mână sigură a condus-o la limanul mântuitor al unităţii sufleteşti.

Din faptul că Românii trăiau resfiraţi sub atâtea stăpâniri streine s'a născut necesitatea unei continue mângăeri sufleteşti a poporului. Această mângăiere sufletească a oferit-o Biserica ortodoxă şi prin îndeplinirea acestei misiuni înalte a cucerit pentru totdeauna sufletul

poporului român. Astfel deveni ea mama neamului nostru, iar legea bisericească «legea românească», precum o numesc şi astăzi Românii ardeleni.

Ajungând astfel Biserica stăpână cu desăvârşire peste sufletul român l-a format pe acesta cu adevărată artă divină. Din fărâmăturile resfirate a creat un întreg ideal. Literatura bisericească a aprins în sufletul poporului risipit flacăra conştiinţei limbii unitare a Românilor de pretutindenea. Primele cărţi apărute în limba maternă sunt cărţi «româneşti», nu moldoveneşti sau ardeleneşti, sau munteneşti etc. Conştiinţa despre unitatea credinţei şi a limbii s'a zămislit şi a crescut la căminul sfintei noastre Biserici.

Astfel Biserica noastră a creat din Românii de pretutindenea o comunitate bine închegată, cu un suflet unitar, dovedindu-se unul dintre cei mai importanţi factori de pedagogie socială. **Dr. N. Terchilă.**

Evanghelia şi greva din Anglia.

Cufundând în adânc de îngrijorare lumea ce aşteaptă cu fiecare zi îndreptarea de mult dorită şi pentru care silinţe vrednice nu lipsesc dar şi prilejuind bucurii zgomotoase în rândul celor ieşiţi din istorie şi tradiţie, greva din Anglia a fost, prin sfârşitul şi mai ales prin desfăşurarea ei, dovada puterii Evangheliei de secole predicată şi trăită în ţara-insulă.

Dacă surprinde elanul voluntarilor ce-au înlocuit imediat pe lucrătorul plecat *liniştit* de la fabrică, scoborârea femeii nobile în stradă pentru organizarea şi supravegherea echipelor, părăsirea sălei de curs a studentului pentru apărarea ordinei publice, numai puţin surprinde atitudinea lucrătorului manifestant.

Obicinuiţi să înţelegem o grevă sprijinită de fonduri străine, ticluită de mâini şi suflete vrăjmaşe pare straniu ca conştiinţa evanghelică a sufletului englez a respins ajutorul ce Rusia sovietică refuzându l milioanelor ei de înfometaţi, îl ţine la dispoziţia distrugătorilor or-

dinei şi liniştei statelor ce au încă prea multe răni de închis după răsboiul cel mare ca să se mai gândească la pustiirile şi urâciunile peste care abia începe să crească iarbă. Restrângându-se la stricte revendicări profesionale, lucrătorii n'au flurat steagul unor schimbări sociale şi nici n'au afirmat programul vrunei doctrine. Clasele sociale nu s'au despărţit în pregătiri de luptă, deosebirile nu s'au accentuat încât orice împăcare să fie exclusă, autoritatea n'a fost socotită vrăjmaşe. Deosebirile de opinii nu s'au ciocnit violent, încleştările pătimaşe peste care în alte părţi clocoteşte ura «Internaţionalei» nu s'au cunoscut.

Criteriul după care judecăm deobiceiu orice manifestare englezească, ca având caractere propii, datorite mediului şi temperamentului, explică suprafaţa, nu adânceşte, şi este tot atât de serios ca şi socotirea lecturei evanghelice în familii la sfârşit de săptămână ca slăbiciune pentru emanciparea noastră grabnică! Mediul şi temperamentul nu micşorează şi nici nu explică puterea Evangheliei, ea întărind ultimul în lupta cu primul şi mai mult decât atâta, creind pentru viaţă tradiţia cu maluri peste cari nu se revarsă niciodată chiar ruperile neaşteptate ale nourilor grei şi plini de spaimă, dar sterpi ca putere de înviorare şi creştere.

Ce spectacol mai neaşteptat decât să vezi lucrătorul manifestant invitând poliţistul la un matsh de foot-bal fără gând de cursă, sau ca lipsa de vigilenţă să poată permite excesele. Sentimentul elementar de frăţie şi de omenie n'a slăbit o clipă fiindcă acolo unde Evanghelia a lucrat şi rodit n'a venit nimeni să distrugă. Evanghelia a înfrăţit pe oameni nu în numele unei unificări imposibile care mediocrizează întreaga viaţă ci tocmai în înţelegerea ca necesare şi vitale pentru societate a deosebirilor bine echilibrate. Boala unei societăţi se vindecă, nu se sugrumă cu însăşi societatea la un moment dat bolnavă. Şi aici este deosebirea între creştinism şi toate doctrinele avansate doritoare de reforme radicale şi imediate. Creştinismul nu anchilozează încheeturile organismului social, ci permite jocul, liber pe când doctrinele socialiste doresc tocmai completa imo-

bilitate. Dar ne-am depărtat de una dintre cele mai frumoase privelişti din greva de cele câteva zile din Anglia, privelişte repetată tot timpul şi din care se desprinde mai bogat celece am spus până aici.

Biserica n'a fost duşmana către care se ridică pumnii unor socialişti, ci tocmai prietina către care grupuri impozante se îndreptau la oarele de cult, de rugăciune şi predică! Lucrător... biserică; Grevă... cult divin!

Lucrătorul englez nu caută biserica aceea sovietică, care justifică postulatul nesăbuit, nu creiază rugăciune din patimă şi pentru distrugere, ci o respectă pe aceea în care a crescut, milenară ca existenţă, eternă ca putere de reînoire, înceată e drept în cucerirea lumii, fiindcă pregăteşte «împărăţia lui Dumnezeu», dar biruitoare ca şi Intemeietorul ei.

Anglia uvrieră şi-a legat biruinţa ei de-a Bisericii şi îndreptarea ei spre cult, spre rugăciune nu are alt înţeles. Biserica revarsă continuu în lume învăţătura ei; şi acolo societatea este mai aproape de desăvârşire unde în numele bisericii se condamnă împilarea, se înfierează despotismul.

Ceice văd în biserică mijlocul de opresiune, de permant minorat al societăţii s'au numai al unei părţi din ea, se înşeală şi greva engleză ar putea să le dea puţin de gândit.

Sclăvia strălucitelor vremi de filosofie greacă şi stăpânire romană prin creştinism a fost chemată la viaţă şi liberată prin «spirit» şi în numele lui; muncitorimea zilelor de glorie ale materialismului actual nu va putea să-şi dobândească *partea adevărată* la viaţă decât în clipa în care biserica sporită cu numărul ei va putea înfrâna egoismul feroce nu prin înlocuiri de nume şi oameni ci prin complecta schimbare a sufletului.

Greva engleză evidenţiază o parte necunoscută din influenţa socială a creştinismului şi ne-ar putea folosi ca exemplu pentru organizarea cea mare a grevei faţă de curentele socialiste ce caută într'una o spărtură în unitatea politică a României.

O muncitorime evanghelizată condusă de patroni creştini — iată datoria ce trebuieşte împlinită cât mai repede şi că se poate ne-a arătat-o Anglia, şi aceasta tocmai într'o... grevă... boală socială. Preot A. P.

Pace tuturor!

Spre a putea schiţa o fărâmă din sbuciumul contimporan al neamului şi bisericii noastre, — doresc să prezint ca într'un caleidoscop, lăsând să defileze înaintea ochilor noştri sufleteşti unele din cele mai ponderoase întâmplări din viaţa agitată a naţiunilor şi popoarelor, cari s'au perindat, scurgându-se în răstimp scurt, fiind ele în legătură şi cu ţara noastră.

Contrar principiului distrugător al revoluţiei comuniste care aşa cum s'a manifestat în faţa lumii, începând din anul 1917 până în prezent dela Diavolul este, — noi cari credem cu inima şi mărturisim cu gura adevărul esprimat în ectenia dela slujbele liturghice prin cuvintele... *«pentru pacea a toată lumea»* — o spunem, că toate strădaniile popoarelor din timpul mai recent au tins spre ţinta de a îndrepta corăbiile speranţelor lor spre ţărmul binecuvântat al Păcii. Căci ce poate fi mai mult dorit de sufletele noastre încercate de hărţueli şi dureri, decât liniştirea şi alinarea năcazurilor, adecă *pacea* — pacea sufletească a individului, pacea în familie, între rude şi neamuri, în comună, în ţara întreagă. In baza acestora apoi dorinţa generală de azi o vedem cum se manifestă şi în acţiunile şi în adunările ultime ale mai multor popoare.

Pacea a toată lumea... «Pace tuturor!» împărtăşia Isus învăţăceilor Săi de câte ori voia să le spună şi să-i înveţe despre împărăţia Sa. «Pace tuturor» dau şi azi slujitorii lui Iisus din faţa altarului, împărtăşind binecuvântare pe seama turmei credincioase. Dar aceasta pace cu bucurie vedem că încep să o vestească azi şi mai marii cei buni şi luminaţi ai popoarelor în areopragul conferinţelor şi adunărilor la cari s'au învitat reciproc la Paris, Londra şi apoi în *Geneva,* oraşul din ţară cu moravuri bune al Elveţiei. Aici au mijit pentru întâia oară zorile păcii mult dorite, pentruca în bună parte să se şi înfăptuiască *la Locarno.* La aceste conferinţe popoarele s'au convins reciproc că dacă doreşti pace, nu trebue să te

pregăteşti de răsboiu. S'a abandonat formula latină «Si vis pacem para bellum» Prin formula nouă a desarmării generale — spre care se îndreaptă ochii tuturora, dela Locarno, mai marii popoarelor dovedesc că au pe Hristos în sufletele lor. Prin aceasta ei au început să calce pe urmele Mântuitorului, care a spus: «Fericiţi sunt *făcătorii de pace*, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema!»

In istoria frământată a păcii europene, conferinţa dela Locarno va marca data unei mari izbânzi a Evangheliei.

Realizarea pactului apusean va servi drept stimulent ardorilor pacifice cari însufleţesc opiniile publice din statele Europei; in ciuda augurilor pesimişti, a scepticismului general, carul păcii a fost urnit din loc.

La aceasta au contribuit, nu atât massele popoarelor, sătule de ororile răsboiului recent, cât propagandiştii, *iubitorii culturei şi sluitorii cinstiţi din templul culturii şi artelor frumoase.* Aci merită amintire în prima linie acei propoveduitori de lumină şi *profesori universitari* ai universităţilor *din Franţa* precum şi *ziarişti iubitori de adevăr*, cari văzând iadul de minciuni şi invective, ce au fost aruncate de cei răi şi cu banii lui Iuda în spatele popoarelor nevinovate, cari abia au scăpat din lanţurile ferecate ale trecutului, au plecat la drum uneori cu paşaport diplomatic în ţările cu pricina. Anchetele lor juste de mai multeori au frânt gâtul celor cu minciunile la Liga naţiunilor. Astfel de oameni vrednici — între cari şi unele femei — au fost la faţa locului pentru constatarea adevărului în Polonia, Iugoslavia şi la noi în România, alţii s'au dus şi la Budapesta, oficina tuturor uneltirilor pizmaşe, trimbiţate contra noastră la Paris, Roma, America etc.

La depărtarea atenţiunii unor popoare dela gândurile sinistre ale răfuielei — credem că au început să contribuie şi toţi acei artişti şi cântăreţi minunaţi, cari cu bagheta şi cu glasurile lor au fermecat lumea, astupând gurile leilor şi îmblânzind pe cei bătăioşi. Amintim frumoasele prestaţii muzicale ale corurilor Cehilor şi polonezilor venite la noi şi admirate de publicul românesc. O împăcare şi propagandă frumoasă au binevestit şi vizitele Corului măestrului Marcel Botez la Praga şi Belgrad, precum şi printre minoritarii oraşelor noastre încă înstrăinate.

* * *

Unul dintre cele mai nobile gesturi făcute în interesul cunoaşterii culturii româneşti în străinătate este idea fericită, realizată peste orice aşteptare prin *expoziţia noastră la Paris* şi în special la *Geneva*. Icoanele mănăstirilor noastre străbune au vorbit acolo celorce până mai ieri ne duşmăneau de moarte despre o artă neîntrecută, ai cărei renumiţi autori anonimi aparţin neamului nostru. Broderiile domniţelor şi ale fetelor de voevozi din trecut, nu mai puţin şi gingaşele şi migăloasele ţesături şi cusături — munca vrednicei ţărance române — au produs explozii de admiraţie pentru arta românească la Geneva. Gazetele străine aproape fără exepţie au cântat mai bine de o lună adevărate osanale la adresa României. Presa din Elveţia şi în special cea din Geneva a spus adevărul fără rezervă. Acele expoziţii au dărâmat mulţimea calomniilor ticluite şi răspândite în străinătate despre Români şi ţara lor. Munca devotată patriei — săvârşită de A. S. R. Principele Carol şi bunii săi colaboratori a adus mari servicii în interesul restabilirii adevărului, iar prin aceasta în interesul păcii.

«Săptămâna românească» va rămânea o amintire neştearsă pentru toţi vizitătorii expoziţei dela Geneva.

«Inger de pace, credincios, îndreptător» pentru sufletele popoarelor obosite de atâtea lupte, am văzut plutind deasupra capetelor iubitorilor de pace şi purtând ramura de maslin şi la *congresele pentru înfrăţirea popoarelor prin Biserică*. Cu bucurie putem constata că la ultimul congres, dela S okholm, şi biserica noastră s'a învrednicit de un rol important. Cine dintre noi nu este mândru de rezultatele frumoase obţinute acolo?! Ceice au plecat şi acolo cu săgeţi veninoase, nu le-au putut întrebuinţa contra păcii mântuitoare. Glasurile turburătorilor au amuţit, iar graiurile iubitorilor de pace s'au auzit şi au triumfat. Reprezentanţii noştrii au fost ascultaţi şi învredniciţi de mare onoare atât la Londra de Anglicani, cât şi la Stockholm de protestanţi.

La congresul ecumenic în Stokholm au luat parte reprezentanţii din 37 state deosebite ale lumii vechi şi nouă. El a fost pregătit timp de cinci ani prin munca şi stăruinţa bărbaţilor şi femeilor creştine. Acest congres s'a dovedit expresiunea cea mai cuprinzătoare până acum a comunităţii şi colaborării bisericilor creştine peste graniţele naţionale şi confesionale. De ar fi înţeles şi Roma glasul vremii pentru colaborarea aceasta minunată! Inţelege-l-va oare în viitor...? Preot. Dr. Ioan Felea.

Tăria armatei.

O enigmă, pe care până azi înzadar încercam să o desleg şi anume: cum a fost posibil ca ţara fabricilor, deci a tuturor forţelor mecanice puse în serviciul câştigului maxim de ban, America, unde individul în haosul maşinilor de toate soiurile şi calibrele, dispare, a isbutit în decursul răsboiului mondial să trimită pe câmpul de onoare al Franţei, într'un timp relativ scurt, o armată formidabilă de peste două milioane de oameni, armată însufleţită de o supremă dorinţă de-a învinge sau de a muri; o armată deci, care în asaltul nebun al luptelor cot la cot, a dat dovadă de un suflet, înzestrat cu toate virtuţile, proprii eroilor neamurilor trăite şi crescute în tradiţii ostăşeşti! Această enigmă ne-o desleagă marele maestru al condeiului şi observatorul subtil Jean Bart (Eugeniu Botez) în cartea sa «Peste Ocean» şi anume în capitolul «La Academia militară americană».

Iată ce spune Jean Bart despre această şcoală clădită într'un punct strategic, admirabil aşezat în sânul naturii virgine, departe de haosul şi neajunsurile de tot soiul ale marilor oraşe americane:

«Ce impresie plăcută îţi face şcoala aceasta, *departe de haosul marilor oraşe*, aşezată sus, pe-o coastă verde, singuratică, în mijlocul unei naturii bogate, unde respiri în plină libertate şi aerul curat de apă şi pădure. Incotro îţi arunci privirea nu întâlneşti decât aceeaşi tinereţe sănătoasă şi oţelită, figuri fragede, voioase, priviri agere, îndrăzneţe, trupuri zvelte, umeri laţi, piepturi bombate, braţe de luptători cu muşchi de criţă.

Metoda noastră e simplă, ne spune cu modestie un căpitan american. *Gimnastica fizică o conbinăm cu gimnastica morală.* Pe cât putem, înlocuim ideile abstracte prin simţul practic şi ne încordăm puterile de a cunoaşte realitatea, de a o mânui şi de a o stăpâni. Deşi pe mulţi ne atrage educaţia franceză şi germană, *ne ferim însă de a le copio. Nu se potrivesc cu firea şi mediul nostru.*

Căutăm să producem just marfa de care democraţia noastră are nevoe. Toţi nu pot să ajungă savanţi, dar trebue să iasă toţi de aci *oameni întregi, hotărâţi şi viguroşi.* Specializarea şi selecţiunea vine mai pe urmă. *Aici lucrăm să formăm caractere, trupuri şi suflete sănătoase*, pregătite pentru o viaţă de luptă.

Ceea ce numiţi dv. viaţa de casarmă cu disciplina ei mecanică, uniformă şi rigidă, noi avem foarte puţină.

Trei luni pe an elevii nu dorm pe paturi în case, stau afară în corturi, ducând viaţa grea de campanie. Cursurile teoretice se fac numai iarna în grupe de câte zece elevi în fiecare sală sub conducerea unui ofiţer profesor instructor.

Pe cât putem, facem o educaţie mai mult individuală decât colectivă.

Doctorii nu pot lecui bolnavii tratându-i în bloc; trebue să-i caute pe fiecare separat, adaugă căpitanul surâzând mulţumit. Pedepsele sunt foarte rare. Cele ma grave greşeli sunt minciuna-şi beţia. ***Dumineca repaosul e obligator. Toţi elevii trebue să ia parte la serviciul religios, afară de cei care declară în scris că sunt liberi cugetători*».**

Cu cugetul curat şi sincer de-a aduce un serviciu real şi folositor glorioasei noastre armate, glorioasă în trecut, însufleţită în prezent de nădejdea biruinţii de mâine, ţin să constat că numai un astfel de sistem şcolar, cu o astfel de educaţie a fost capabil să creeze în timp de pace cadrele necesare formării în timp de răsboiu a unei armate de milioane, unde sufletul muţimii a avut putinţa să-şi mobilizeze toate virtuţile şi forţele latente, tot spiritul de sacrificiu pentru izbânda care trebuia să vină!

America n'a pierdut deci nici în larma asurzitoare a motoarelor şi turnătoriilor de tot soiul credinţa, că centrul tuturor acestor energii producătoare rezidă nu în atomul electric, ce mişcă totul, ***ci în sufletul omenesc***, în tăria curăţenia şi moralitatea lui creatoare, izvorul inepuizabil, al tuturor forţelor creatoare.

Cu câtă grije păstrează americanul curăţenia acestui suflet!

Departe de atmosfera îmbâxită de fumul cazanelor şi larma turnătoriilor de fier şi de oţel, departe de nebuna alergare a tuturor agenţilor câştigului de bani, în sânul naturii virgine, acolo zideşte americanul aeropagul ştiinţii militare, universitatea militară, unde elevul încântat de chemarea sfântă ce a îmbrăţişat, cu sufletul alintat de zefirul naturii pe care o adoră face zilnic trei lucruri: îşi examinează de două ori, dimineaţa şi seara conştiinţa, meditează, atras fiind de un ideal suprem spre sfere mai senine şi îşi restabileşte zilnic legătura intimă a sufletului său cu centrul credinţii lui, cu Dumnezeu!

America nu creşte pentru armata ei un corp ofiţeresc sănătos numai trupeşte. Ea ştie că: înzadar are cineva un trup viguros, dacă această vigoare nu se razimă şi pe vigoarea sufletului.

«Gimnastica fizică o conbinăm cu gimnastica morală», spune americanul. Iată un ideal, cristalizat într'o formulă dela aplicarea căreia depinde tăria oricărei armate în timp de pace, dar îndeosebi în timp de răsboiu.

Elevii universităţii militare sunt conduşi Duminecă de Duminecă la biserică. Da! America ştie, care este rostul bisericii şi rostul preotului în cadrele armatei.

Pilda Americei trebue să o urmăm şi noi; începutul bun în această privinţă l-a făcut şcoala militară de infanterie din Sibiu, al cărui comandament a aşezat în centrul tuturor preocupaţiilor de ordin didactic şi educativ credinţa în Dumnezeu şi frica de Dumnezeu.

Incontestabil că acest fericit început este un titlu de cinste şi vrednicie pentru conducerea acestei şcoale şi un motiv de bucurie şi nădejdi pentru oricine poartă la inimă grija de scumpa noastră armată şi de tăria ei integrală.

I. Dăncilă,
protopop militar.

MIŞCAREA LITERARĂ.

„La luptă dreaptă!" *Un capitul de strategie misionară.* de *prof. Nicolae Colan.* Sibiu 1926 Preţul 15 Lei. Editura «Revistei Teologice».

Broşura distinsului profesor de Exegeza N. Testament dela Academia Teologică «Andreiană», satisface o nevoie adânc simţită a preoţimii ortodoxe din zilele noastre. Anarhia sectară nu află se pare, în drumul ei de invazie o rezistenţă destul de organizată din partea preoţimii noastre ortodoxe. Deşi înarmată cu argumentele solide ale dogmaticei şi istoriei bisericeşti, preoţimea nu şi-a fixat încă o metodă unitară de combatere a ereziilor sectare; de aci adeseori şi însuccesul ei în lupta cu ele. Dl Colan împlineşte aseastă lipsă schiţând un «capitul de strategie misionară», adecă de organizaţie tactică a misionarismului nostru antisectar. In cele 12 capitule ale broşurii amintite sunt prinse sintetic şi clar sugestii şi metode atât de salutare, de valabile şi de actuale, încât ar fi o mare pagubă dacă, ele ar rămânea ignorate de fraţii noştri preoţi.

1) «Sectarismul marfă de import», 2) «Biserica şi Statul», 3) Statul creştin nu e cezarism papal», 4) «Importanţa strategiei misionare», 5) «Misionarism jertfelnic», 6) «Sfinţi şi «sfinţi», 7) «Psihologia sectarului». Tact pastoral», 8) «Reţete ieftine», 9) «Biblicismul sectelor şi datoria noastră», 10) «Ce te faci cap

picior fiind», 11) «Profetismul sectar», 12) «Preotul ostaş al lui Hristos», «Cărţi şi broşuri pentru cunoaşterea şi combaterea sectelor», sunt o bogată vistierie de orientare misionară a preoţimii noastre, chemate să apere şi să păstreze intactă învăţătura Sf. noastre biserici ortodoxe.

O recomandăm cu toată convingerea că facem un mare serviciu preoţimii noastre.

*

„Când şi unde se poate începe evanghelizarea ortodoxă" de *Pr. A. C. Cosma.* Preţul Lei 25·—.

Broşura destoinicului şi nepregetatului misionar care este Păr. A. C. Cosma, este una din cele mai bogate şi mai sugestive autobiografii pastorale care mi-au picat până acum sub ochi.

Am numit-o *autobiografie pastorală* pentrucă este o înşirare de momente şi episode dintr'o îndelungată experienţă pe terenul lucrării parohiale. Autorul e prezent cu toate dorinţele lui de bine, cu toate strădaniile lui entuziaste şi cu toate decepţiile lui legate de o profundă sinceritate creştină în această lume, în întreaga lucrare pe care ne-o prezintă. Iţi pare mai mult o «spovedanie» integrală făcută unui duhovnic înţelept. Parabolizează deosebitele situaţii din activitatea sa pastorală cu un adevărat geniu intuitiv. «Fabrica, Golul din lăuntru, Stingher, Omul nou, Pe cărări mai ascunse, Pastă regală, Cum domneşti asupra inimilor, Agatirsii cântau legile, Cercul religios, Piedeci, Propuneri pastorale, Când şi unde se poate începe evanghelizarea ortodoxă, alcătuesc un capitul de pastorală experimentală în care dacă găseşti umbrele unor crude realităţi trăite, găseşti însă şi luminile unui idealism care nu desarmează.

Preoţimea noastră va învăţa mult şi multe pentru lucrarea ei pastorală din cartea prietenului Cosma. De aceia i-o şi recomandăm cu toată căldura.

*

„Lecţiuni de Catehizare normative asupra istoriei Vechiului Testament" de *Pr. Ioan Tomescu,* profesor la Seminarul din R.-Vâlcea. (Fără preţ).

Broşura are 40 pag. şi este al 4-lea număr din cărţile apărute snb auspiciile «Institutului de editură creştină al Sf. Episcopii a Râmnicului». Cuprinde 17 planuri de lecţiuni care sunt tot atâtea sinteze catihetice de un nepreţuit ajutor pentru sistematizarea şi prin urmare pentru asigurarea izbânzii învăţământului religios în ţara noastră: «Facerea Lumii, Păcatul strămoşesc, Cain şi Abel, Abraam, Căsătoria lui Isac, Iosif şi fraţii lui, Moisi, Rătăcirea prin pustie, Iosua, Saul şi David, Solomon şi urmaşii săi, Captivitatea babilonică, Profeţii, Starea poporului ebreu şi a celorlalte popoare înainte de venirea Mântuitorului, Iov, Tobie şi fiul său, Bătrânul Eleazar, Salomi şi fiii săi». Forma este limpede şi concisă; aplicaţiunile sprijinite pe texte

din N. T. sunt foarte sugestive. Profesorii noştri de religie şi preoţii cari vor organiza cercuri biblice în enoriile lor, au la îndemână în lucrarea Păr. Tomescu un material bogat şi sistematizat pe care-l vor putea utiliza cu mult succes. O recomandăm tuturor preoţilor cu credinţa că lucrarea amintită umple un mare gol în literatura noastră de teologie practică.

*

Piatra din Capul Unghiului — Scrisori teologice — de *Gala Galaction.* Preţul Lei 50·—.

20 de scrisori pentru lămurirea şi întărirea credinţei unui preot ortodox sdruncinat sufleteşte de ereziile tudoriste. Sunt scrise cu nerv misionar, cu pasiunea evlaviei concentrate şi cu competenţa teologului care nu alterează dogmele şi predaniile ortodoxiei clasice prin elaboratele hibride ale «înţelepciunii lumii acesteia». Părintele Galaction mânueşte inducţiunile dogmaticei ortodoxe cu priceperea unui teolog consumat şi cu iubirea unui teodul. Sunt scrise într'un graiu inspirat, şi simţi pare liniştea ceasurilor de reculegere în care au fost concepute. Nu mă gândesc la o recenzie analitică de teama de a nu le desfigura, poate, frumuseţea. Dar cine nu va citi «Domnul Euharistic» şi «Bucură-te, Mireasă, pururea Fecioară», nu va şti niciodată la ce vieaţă superioară şi la câtă intensă spiritualitate se poate înălţa un creştin şi un preot ortodox. Preoţii, studenţii teologii şi orice creştin ortodox care ţine la credinţa lui strămoşească îşi vor putea înviora sufletul şi linişti gândul cu adâncile studii de exegeză dogmatică cărora Păr. Galaction le-a dat un nume atât de sugestiv şi de solemn: «*Piatra din Capul Unghiului*».

Prof. Dr. Gr. Cristescu.

*

Manual de drept bisericesc ortodox oriental cu privire specială la dreptul particular al Bisericii ort. rom. Vol. I de *Dr. Nicolae Popovici,* profesor la Institutul teol. ort. rom. din Arad. Tipărit cu binecuvântarea P. S. Sale Episcopul ***Dr. Grigore Gh. Comşa*** al Aradului. Editura Librăriei diecezane din Arad. Preţul 90 Lei.

Marea reformă a unificării bisericii ortodoxe române necesită în mod arzător un manual de drept bisericesc alcătuit de autoritate garantată, de specialist chemat şi versat în această materie. Lucrările mai vechi din domeniul dreptului canonic pe lângă faptul că ieşiseră din comerţ, parte epuizindu-se, parte uzându-se, mai aveau şi unele neajunsuri dintre cari cel mai capital era, că nu erau puse în curent cu noaua legiuire de unificare a organizaţiei bisericeşti actuale. Acest gol simţitor în sfera literaturii dreptului bisericesc ortodox îl umple din belşug valoroasa carte a dlui prof. Dr. N. Popovici.

Expunerea sistematică şi metodică şi claritatea şi exactitatea în aranjarea vastului material, neomiţind nimic din cea

ce este necesar cunoaşterii teoretice şi practicii bisericeşti, fac din această lucrare în rândul dintâiu *un manual bine întocmit* pentru *studenţii* institutelor noastre de specializare teologică; serveşte apoi ca *un normativ temeinic* în practica bisericească *preoţimei* noastre, iar în ceeace priveşte pătura socială a intelectualilor *mireni*, cari doresc să se familiarizeze cu instituţiile noastre de drept bisericeşti şi să participe la noua viaţă bisericească constituţională, opera păr-lui Dr. Popovici este direct *o indispensabilă călăuză.*

Opera completă este plănuită în două volume. Volumul prim, apărut acum, tratează, pe 320 pagini, despre izvoarele dreptului bis. şi despre organizaţia bisericească. Se expune materia esenţială din dreptul universal şi particular din toate Bisericile autocefale, dându-ne apoi în amănunte toate acele norme cari sunt valabile în Biserica noastră. De câte-ori reclamă obiectul, se fac repriviri istorice, foarte preţioase din punctul de vedere al arătării evoluţiei acestuia, iar în anexe ni se dau izvoarele principale, cari servesc la temelia dreptului bisericesc particular românesc.

Cartea profesorului Dr. Popovici, în care seriozitatea şi temeinicia muncii e secondată de fericita împărechiere a simţului înnăscut al istoricului şi rigurozitatea neşovăelnică a paragrafistului, se ridică între cele mai valoroase opere ale literaturii bisericeşti contimporane. * * *

*

Dreptul bisericesc de stat în România întregită, de *Dr. I. Mateiu.* Bucureşti, Tipografia cărţilor Bisericeşti 1926. Pag. 102. Preţul 40 Lei.

Dupăce Biserica ortodoxă română şi-a primit legea de organizare unitară, era firesc să urmeze legiferarea regimului cultelor din cuprinsul României întregite. Guvernul trecut a şi pregătit această lege, şi dacă ea n'a fost adusă în desbaterile parlamentului, faptul se datoreşte pe de-o parte unor sforării, pe de alta slăbiciunii noastre.

Pentru calitatea de raportor al acestei legi în camera deputaţilor nime nu era mai indicat decât dl Dr. I. Matei, care prin cartea sa «Contribuţiuni la istoria Dreptului Bisericesc» vol. I. Buc. 1922. şi-a stabilit o remarcabilă reputaţie în acest domeniu de ştiinţă bisericească.

Studiul de faţă este rezultatul cercetărilor dlui Matei în legătură cu proiectul de lege referitor la regimul general al cultelor, pregătit de dl Ministru Al. Lapedatu.

Autorul nu se mărgineşte la un obicinuit raport sumar asupra obiectului investigaţiei sale, ci prezintă problema regimului cultelor în lumină istorică şi în cadrele largi ale dreptului bisericesc de stat.

Toate sistemele politice bisericeşti, din statele intra — şi extra-europene sunt puse la contribuţie pentru soluţionarea cât mai temeinică a problemei. N'a fost neglijată nici chestiunea raporturilor în cari se găseau cultele provinciilor alipite faţă de statele dispărute.

Capitolelor privitoare la *patronat*, la *religiunea copiilor* şi la *situaţia de drept a averilor bisericeşti* li s'a dat o extensiune mai largă. Procedeul e cât se poate de justificat, dată fiind împrejurarea că tocmai acestea au fost cele mai controversate chestiuni şi astfel ele aveau nevoie de lămuriri mai desăvârşite.

Alcătuit cu cel mai serios aparat ştienţific studiul dlui Dr. I. Mateiu este o preţioasă contribuţie în domeniul dreptului bisericesc.

Regimul general al cultelor din România va trebui să fie legiferat cât mai curând. Lucrul viitorului raportor al legii este simţitor uşurat prin temeinicul studiu al dlui Mateiu, care între alte calităţi mai are şi pe aceea a unei elegante şi clare expuneri.

*

Mai aproape de tine Doamne! Meditaţiile unui închinător la locurile sfinte, de *Pr. Dr. Gr. Cristescu,* prof. la Academia teologică «Andreiană». Sibiu. Tipografia Arhidiecezană 1926. Pag. 320. Preţul 100 Lei.

Pelerinajul la locurile sfinte, întreprins de peste 160 de credincioşi din toate unghiurile ţării, sub conducerea I. P. S. Părinte Mitropolit Nicolae, a fost unul dintre cele mai importante momente de viaţă religioasă din vremile din urmă. Înviorarea spirituală trezită de cele văzute pe unde a umblat Răscumpărătorul lumii e cu neputinţă să nu se fi resimţit în mijlocul credincioşilor noştri din întreaga ţară, pentrucă sub adâncă impresie a locurilor sfinte fiecare pelerin a trebuit să se renască şi să devină un propoveduitor entuziast al Evangheliei izbăvitoare.

Frumseţea acestor locuri şi minunatele ei sugestii trebuiau însă prinse în bronzul scrisului unui maiestru al condeiului cu suflet impresionabil şi cu verb întraripat, pentru ca binecuvântările primului pelerinaj naţional român la locurile sfinte să se reverse cel puţin mijlocit asupra întregii ţări şi-asupra întregului neam românesc.

Această folositoare operă de evanghelizare a săvârşit-o entuziatul profesor dela Academia teologică Andreiană din Sibiu, părintele *Dr. Gr. Cristescu* prin voluminoasa sa carte, «*Mai aproape de Tine, Doamne!*» a cărei execuţie tehnică de o eleganţă ispititoare face cinste vechei tipografii şaguniene.

Fără să neglijeze elementele de ordin geografic, arheologic şi istoric cari sunt proprii obicinuitelor descrieri de călătorie şi fără să uite «mărunţişurile» atât de scumpe pelerinilor ca şi ori cărui cititor, părintele Cristescu a izbutit să ne dea nu o simplă «călăuză» alcătuită după tipicul consacrat, ci

un adevărat magazin de cugetare şi simţire creştinească, o operă de înaltă valoare, în care adâncimea ideilor inspirate de Evanghelia şi viaţa lui Hristos îşi dispută întâietatea cu claritatea şi frumuseţea expunerii minunate.

N'a rămas un singur loc biblic, din cele cutreierate de cucernicul şi luminatul pelerin, fără să-i atingă sufletul lui impresionabil şi fără să-i zămislească idei şi îndemnuri menite să schimbe sufletele noastre, făcându-le lăcaşuri ale lui Hristos, Mântuitorul nostru.

Cartea o va citi cu neasemănată plăcere sufletească şi cu neasemănat folos duhovnicesc ori cine va avea cuminţenia să-i ispitească paginile.

Preotul va găsi minunate sugesti pentru predică, medicul va învăţa dela «doftorul sufletelor şi al trupurilor noastre», magistratul şi advocatul va avea prilejul să mediteze încă odată asupra scenei dintre Pilat şi Hristos, financiarul va admira devotamentul «vameşului Matei», soldatul îşi va găsi camarazi cucernici, tâlharii şi răufăcătorii — pilde de convertire. Femeile vor găsi pe «Mama îndurerată» şi iubitoare, iar copii vor întâlni dragostea fără margini a Celuice pe *ei* i-a dat pildă de sinceritate fariseilor făţarnici.

Dar cine nu va găsi în acest tezaur exegetic «ceeace-i trebueşte»?

După informaţiile ce le avem cartea va împodobi aproape toate bibliotecile parohiale din cuprinsul mitropoliei ardelene şi foarte multe din restul României întregite. Ne îngăduim o întrebare: câte sute de exemplare a comandat ministerul cultelor pentru bibliotecile şcoalelor secundare din cari această carte nu poate lipsi?

N. Colan.

*

Ancore, poezii de *Ioan Al. Bran Lemeny.* Braşov. Ed. Autorului 1926. Pag. 82. Preţul 40 Lei.

Inviorarea vieţii religioase pe care nu odată am avut prilejul să o crestăm după răsboiu, se resimte şi în poezie. Dovadă că în zilele din urmă am primit la redacţie două volume de poezii religioase. Unul din acestea este al cunoscutului publicist braşovean Ioan Al. Bran Lemeny.

Faptul ne bucură cu atât mai mult, cu cât ştim că poezia este mijlocul cel mai sigur pentru zămislirea şi cultivarea sentimentelor şi gândurilor ideale. Căci, dacă tineretul contimporan este de multeori refractar faţă de învăţătura religioasă dată în mod teoretic, el îşi deschide inima uşor pentru sentimentele şi ideile religioase îmbrăcate în haină poetică. De aceea apariţia «Ancorelor» dlui Bran Lemeny poate fi considerată drept un fericit eveniment literar. Citirea lor va avea darul să sporească

în suflete virtuţile creştineşti: credinţa nădejdea şi iubirea, fără de cari nu se poate creia atmosfera prielnică a unei vieţi mai bune.

Deaceea frumos tipăritul volum care cuprinde şi numeroase poezii patriotice şi filosofice n'ar trebui să lipsească din nici o bibliotecă şcolară.

N C.

CRONICĂ.

EXTERNĂ.

Academia teologică din Paris. In Iulie 1924 mitropolitul rus Evloghie câştigă în Paris un complex de zidiri pe care guvernul francez îl confişcase dela proprietarii săi germani. Complexul de zidiri consta dintr'o biserică şi câteva case. La 1 Martie 1925 fu sfinţită biserica, iar două săptămâni mai târziu se organiză o nouă parohie rusă. La 30 April al aceluiaş an începu să funcţioneze şi o scoală teologică. Ruşii pribegi, al căror număr trece peste două milioane începuseră a simţi lipsa preoţilor. Şi cum din Rusia nu puteau aştepta nici un ajutor, erau silţi să se îngrijească de pregătirea, în Europa, a unui cler rus.

Pentru organizarea institutului teologic s'a cheltuit 482,632 franci. IMCA a contribuit cu 100,000 fr., 100,000 de fr. au fost împrumutaţi, iar 300,000 de fr. au fost adunaţi din contribuţia benevolă a pribegilor. Studenţii ruşi au renunţat la dejun pentru a sări în ajutorul instituţiei, doamnele ruse şi-au oferit ultimele lor giuvaericale, săracii nu şi-au precupeţit obolul. Astfel se ridică noua biserică rusă, dedicată sfântului Sergiu Radonezskij, popularul ctitor al lavrei sf. Treimi dela Serghiev-Posad, la o depărtare de 60 de verste dela Moscova.

*

Ortodoxia rusă a încercat să-şi menţină seminariile şi academiile sale teologice. Dar izbucnirea bolşevismului în 1918 a curmat activitatea acestora. In toamna anului 1920 se organiză la Petrograd *Pravoslavnij Bogoslovskij Institut* (Institutul de teologie ortodoxă) care continuă activitatea vechei academii teologice. Patriarhul Tihon îi împărtăşi binecuvântarea nouei Academii care prospera sub conducerea înţeleaptă a mitropolitului Veniamin, ucis mişeleşte de bolşevici. Intre şcoală şi parohie era o legătură strânsă. Cursurile erau cercetate şi de multe doamne. Catedrele erau ilustrate de nume ca: Academicianul V. A. Turaev, filosoful N. O. Losskij, prof. L. P. Karsavin, şi S. S. Bezobrazov. Credincios instrucţiunilor date de Patriarhul Tihon şi sub direcţiunea mitropolitului Veniamin, institutul stetea departe de orice amestec în viaţa poli-

tică. Totuşi sovietele au găsit pretext pentru a desfiinţa noua instituţie. Inchiderea ei a urmat în 1922. In curând, un grup de profesori au adresat un memoriu dlui Dr. Mottey, secretarul general al societăţii IMCA, cerând un ajutor pentru a-şi duce la realizare planul de a muta şcoala într'un centru european. După mai multe discuţii, profesorii S. N. Bulgakow şi V. V. Zjenskovskij au obţinut prin dl Dr. Mottey un ajutor dela IMCA pentru noua instituţie, pe care unii o doriau în Balcani, alţii în Statele Unite, alţii în Anglia şi alţii la Praga. Fundarea Casei religioase sf. Serghie la Paris a făcut din această cetate reşedinţa culturii teologice ruse din Europa.

Inzestrarea şcoalei cu profesori n'a fost un lucru greu, întrucât emigraţia rusă avea un număr de peste treizeci de bărbaţi consacraţi ştiinţei teologice. Intre aceştia e destul să amintim pe: prof N. N. Glubokovsky, de prezent la Facultatea teologică din Sofia, unul dintre cei mai celebri exegeţi ai Rusiei şi ai Europei, prof. A. V. Kartaşev, S. N. Bulgacov, prof. N. S. Arseniev şi pe filozofii religioşi ruşi: Frank, Berdjaev, Karsavin ş. a. Noua şcoală superioară, înzestrată cu aceste forţe intelectuale, era menită să ducă mai departe marile tradiţii ale teologiei ruseşti.

După cum n'au lipsit profesorii, n'au lipsit nici ascultătorii. In 1925 mitropolitul Evloghie primise 90 de cereri de înscriere. Din aceste 61 erau ale unor studenţi a căror vârstă varia între 21 şi 35 de ani celelalte ale unora de 17—50 de ani; 10 dintre aceştia terminaseră studii universitare, 16 aparţineau nobilimei înalte. Cel mai mare număr de studenţi l-a dat Parisul şi restul Franţei. Au venit însă şi din Bulgaria, Estonia, Finlanda, Polonia, Germania, Svedia, Turcia.

De bună seamă Academia teologică rusă din Paris se deosebeşte de şcoalele similare din Moscova, Petrograd, Kiev şi Kazan, cu biblioteci şi resurse bogate. Caracteristica ei este sărăcia. Totuşi un lucru e cert: Ruşii emigraţi au făcut dovada unei laudabile jertfelnicii şi a unui minunat spirit de adaptare.

*

Congresul Asociaţiilor creştine de studenţi. In zilele de 6—10 Maiu 1926 s'a întrunit primul congres al Asociaţiilor creştine de studenţi din România, Iugoslavia, Grecia şi Bulgaria. Congresul s'a ţinut la Sofia, în Bulgaria.

Asociaţiile au de scop a face educaţia religioasă creştină a studenţilor, urmând învăţătura şi poruncile bisericii lui Isus Hristos şi tradiţia naţională a fiecărei ţări.

Prin conferenţe, ţinute de profesori universitari şi preoţi, prin cetiri din biblie, prin rugăciuni, congrese, excursiuni, căminuri, se promovează scopurile Asociaţiilor.

România are o federaţie creştină studenţească în trei secţii: la Bucureşti, Iaşi şi Cluj.

La congresul din anul acesta au participat delegaţii asociaţiilor din ţările amintite mai sus, precum şi preoţi ca reprezentanţi ai bisericilor ortodoxe.

Congresul a votat următorul mesagiu:

Primul congres balcanic, în urma diferitelor discuţiuni şi rapoarte, recunoaşte ca fapt de mare importanţă desvoltarea legăturilor dintre «Asociaţiile creştine de studenţi» şi biserică în ţările ortodoxe.

Congresul recunoaşte marea valoare a înfrăţirii mişcărilor creştine studenţeşti din Balcani cu celelalte mişcări creştine studenţeşti din lumea întreagă, în spiriritul determinat de activitatea «Federaţiei universale a asociaţiilor creştine de studenţi», păstrând pentru viaţa interioară a cercurilor lor libertatea deplină de a profunda conştiinţa religioasă în spiritul, legile şi canoanele bisericii ortodoxe.

Congresul socoteşte că, în faţa asociaţiilor creştine de studenţi, se pune o dublă problemă: Unirea studenţilor credincioşi şi aprofundarea conştiinţei lor religioase în spiritul bisericii, şi o operă de misiune religioasă în sânul întregii tinerimi universitare.

Congresul priveşte plin de speranţă spre biserică, ştiind că dela ea va veni rezolvarea acestei mari probleme a educaţiei religioase a tinerimii universitare.

*

INTERNĂ.

Sfinţirea clopotelor nouă ale catedralei din Sibiu. Duminecă 16 Maiu a. c., centrul nostru mitropolitan a fost teatrul unor înălţătoare serbări religioase-naţionale. Prilejul acestor serbări la dat sfinţirea clopotelor nouă ale catedralei din Sibiu.

Se ştie că în timpul răsboiului asupritorii ne-au jefuit clopotele bisericilor noastre pentru a le preface în tunuri ucigătoare. Catedrala încă a fost văduvită de două clopote mari. După izbânda idealului nostru naţional — ele trebuiau înlocuite. Şi cucernicia jertfelnică a credincioşilor noştri trebuia să ducă la sărbătorescul eveniment din 16 Maiu.

A fost una dintre cele mai fericite inspiraţii ale I. P. S. nostru mitropolit Nicolae că s'a hotărât să se adune la această măreaţă sărbătoare tineretul satelor din jurul Sibiului, organizat în Societăţile «Sf. Gheorge».

In frunte cu preotul sau învăţătorul si cu comitetul parohial tineretul nostru a şi dat acultare arhierescului său părinte. Peste 50 de sate şi-au trimis reprezentanţi — în frunte cu steaguri naţionale — la strălucita sărbătoare, ce s'a desfăşurat în cele mai măreţe cadre.

Dimineaţa s'a slujit sf. liturghie în catedrala noastră mitropolitană, iar după sf. slujbă întreaga asistenţă iese în faţa catedralei spre a lua parte la sfnţirea clopotelor aşezate pe o schelă împodobită cu verdeaţă, flori şi covoare.

Clopotele fiind sfinţite după ritualul prescris, I. P. S. Mitropolit Nicolae rosteşte o splendidă cuvântare ocazională, arătând rostul adânc al solemnităţii şi îndemnurile ce se desprind din ea în special pentru tineretul strădalnic.

Cuvântarea I. P. S. Mitropolit Nicolae.

Iubiţilor mei fii sufleteşti! Măreaţă sărbătoare ne-a hărăzit nouă astăzi bunul Dumnezeu. Astăzi este sărbătoarea biruinţei, este sărbătoarea credinţei şi a nădejdilor împlinite. Clopotele sfintei biserici catedrale a mitropoliei noastre au îndurat şi ele aceeaş soarte cu poporul nostru credincios, în decursul crâncenului răsboiu prin care am trecut. Şi ele au fost zdrobite şi topite în jertfa pe care au adus-o fiii bisericii noastre. Dar iată că jertfa aceasta s'a primit şi poporul nostru şi-a strâns pe toţi fiii săi, dela o margine la alta, în hotarele statului naţional. Şi precum au înviat fiii acestui neam la o viaţă în libertate, tot aşa clopotele sfintei noastre biserici au primit şi ele fiinţă nouă, ca să vestească isbânda. Aţi venit ca să prăznuim împreună sărbătoarea măreaţă a sfinţirii lor, sărbătoarea izbânzii dreptăţii lui Dumnezeu, coborâte asupra fiilor bisericii şi neamului nostru.

Clopotele acestea, iubiţilor mei, au suflet şi glas. Glasul este un glas de chemare, care se îndreaptă cătră toată suflarea sfintei noastre biserici. El se îndreaptă întâiaşdată cătră slujitorii altarului spunând: veniţi şi cu adâncă evlavie în suflete faceţi rugăciune către Domnul pentru întreg poporul credincios. Glasul lor se îndreaptă apoi către toţi cei credincioşi, şi-i cheamă în dumineci şi sărbători la sfânta biserică, unde să se proştearnă în rugăciunile lor evlavioase înaintea Părintelui ceresc şi a unuia născut Fiului său, a Domnului şi Mântuitorului nostru Isus Hristos şi din aceste închinări să prindă puteri de întărire a credinţei, de însufleţire a nădejdii şi de încălzire a dragostei cătră Dumnezeu şi cătră aproapele. Glasul acestor clopote se îndreaptă şi cătră cei cu mai puţină credinţă şi îndoelnici zicându-le: Ieşiţi, ieşiţi şi voi din îngustimea gândurilor voastre şi din strâmtoarea inimilor voastre şi Vă ridicaţi spre culmile credinţei. Glasul acestor clopote se îndreaptă cătră cei apăsaţi de dureri şi suferinţe zicându-le: Nu vă pierdeţi credinţa, veţi fi isbăviţi.

Toţi cei cari aveţi poveri şi sarcini grele veniţi înaintea sfântului altar şi vă rugaţi: Doamne, până aici mi-au ajuns puterile mele ca să duc povara; de aici înainte nu mă mai ajută puterile, ajută-mi Tu Doamne, ale Tale puteri sunt mari şi nemărginite. Şi de sigur veţi ieşi cu faţa luminată şi cu nou curaj în suflete dinaintea sfântului altar.

Glasul clopotelor se întreaptă către bărbaţi şi femei, şi-i cheamă pe toţi deopotrivă la rugăciune, la calea adevărului şi a dreptăţii, care se găseşte în împlinirea poruncilor lui Dumnezeu.

Glasul clopotelor se îndreaptă îndeosebi cătră voi cei tineri. Pentru voi am vrut să facem sărbătoarea zilei de azi, ca să vă aduceţi aminte când veţi auzi în satul vostru clopotele, că aţi fost la sfinţirea clopotelor din centrul mitropoliei voastre. Glasul clopotelor se îndreaptă îndeosebi cătră cătră cei din societatea «*Sfântul Gheorghe*» ca şi când le-ar zice: Voi tinerilor vă apropiaţi de Hristos şi vă scăldaţi sufletele în învăţăturile credinţei, căci bucuria bisericii atunci e mare. Şi Mântuitorul celce şade deadreapta Tatălui vă va binecuvânta, căci Mântuitorul are mare încredere în sufletul omului tânăr. El a înviat numai oameni tineri. A înviat pe tinărul din Nain, orfan de tată, singurul sprijin al mamei sale văduve; a înviat pe fica lui Iair şi pe Lazar fratele Martei şi al Mariei, tot om tinăr şi el. Mântuitorul a arătat cât de mult iubeşte sufletul tinerilor şi ce nădejde pune în el. De aceea şi voi să vă apropiaţi cu încredere de Hristos, deschideţi-vă larg inimile, ca să primiţi duhul lui şi voinţa, ca să voiţi ce voieşte El.

N'a fost nici când atâta secetă în suflete, iubiţilor mei, că azi şi nici când nu s'a simţit mai mult trebuinţa unei ploi răcoritoare a învăţăturilor şi a darurilor sfinţitoare ale Domnului nostru Isus Hristos. De aceea ca să-ţi poţi înplini rostul tău în lumea aceasta, leagă-te de Isus Hristos, prin care Tatăl cel ceresc şi-a întins mâna şi vrea să te ridice la sine.

Biserica ortodoxă, care păstrează învăţăturile şi dogmele sfinte vă dă prin glasul meu, păstorul ei, aceste îndemnuri. Să le primiţi în inimile voastre şi să le adânciţi, şi cu ele să trăiţi. Marele mitropolit Andrei, când în anul 1857 şi-a îndreptat cuvântul cătră clerul şi poporul din mitropolia noastră a zis: «*Avem şi astăzi câteva sute de copii la Sibiu în şcoalele de aici şi bucuros i-aş aduna lângă mine în toate Duminecile şi săr-*

bătorile la slujba dumnezeiască, şi cu osârdie le-aş da lor învăţătură în toate şi pentru toate, spre binele lor şi spre bucuria noastră a tuturora, dar nu am biserică unde să-i adun». Dar atunci nu era această catedrală frumoasă, care s'a ridicat acum 20 de ani cu banii adunaţi prin colecta iniţiată de fericitul mitropolit Andrei în anul 1857 şi continuată de urmaşii săi.

In anul acesta se împlinesc 20 de ani de când a fost sfinţită această măreaţă catedrală, şi m'am gândit să chem poporul, şi îndeosebi tineretul, la o sărbătoare, şi să-i vestesc voia lui Dumnezeu. De aici înainte, într'o Duminecă de după Paşti, vă voi chema în fiecare an, pe toţi, aici, ca să mă rog împreună cu voi şi să mulţămim lui Dumnezeu, şi să-i cerem ajutorul lui cel sfânt.

Acum veţi merge, iubiţii mei, să vedeţi ce este mai de seamă în oraşul Sibiu, iar la ora 3 după amiazi veniţi să ascultaţi concertul frumos din catedrală. Se vor împărţi cărţi de rugăciune ca să duceţi merinde pentru sufletele voastre. Dumineca şi în sărbători şi ori de câte ori veţi avea o clipă de odihnă şi veţi simţi trebuinţă de a vă ruga, să vă înălţaţi sufletele ca pasărea pe aripile rugăciunii către tronul ceresc... Eu rog pe Domnul ca să facă ca glasul de chemare al clopotelor să răsune adânc în inimile voastre şi să trezească duhul credinţei, duhul nădejdii întraripate şi al iubirii de Dumnezeu şi de oameni, singurele puteri prin care se pot înfăptui lucruri mari.

Rog pe bunul Dumnezeu să facă ca deodată cu glasul lor să-şi trimită binecuvântarea Sa peste toţi cei cari le vor asculta, iar eu, păstorul bisericii, vă împărtăşesc binecuvântarea mea arhierească, asupra voastră, asupra familiilor voastre, asupra ogoarelor voastre, asupra gândurilor şi faptelor voastre bune, cari slujesc pentru preamărirea sf. numele său, acum şi pururea şi în vecii vecilor, Amin.

*

Miile de credincioşi au ascultat cucernic înţeleptele şi entuziastele poveţe arhiereşti.

După ameazi la 2 pelerinii au vizitat muzeul «Asociaţiunii», iar la ora 5 au asistat la concertul religios dat de uriaşul cor al catedralei sub conducerea măestrului *T. Popoviciu*. Părintele prof. *Gh. Maior*, în frumoase cuvinte rostite de pe amvon arată cu acest prilej rostul societăţilor «Sf. Gheorghe» şi datoria membrilor lor.

La ieşirea din catedrală li se împart asistenţilor 1000 de cărţi de rugăciuni.

Bogatul program al serbărilor fiind epuizat, pelerinii s'au întors la casele lor cu cele mai frumoase impresii. Şi suntem siguri că ei vor fi, în mijlocul satelor noastre, entuziaşti propoveduitori ai lui Isus Hristos.

Insemnăm, la sfârşitul acestei cronici sumare minunatele şi mult grăitoarele inscripţii de pe cele două clopote sfinţite.

Clopotul I are inscripţia:

Inaintaşul meu, răpit de-asupritori, s'a prefăcut în tun ucigător, iar eu m'am născut în libertate ca să vestesc biruinţa dreptăţii. In zilele Regelui Ferdinand I al României întregite 1926.

Clopotul II are inscripţia:

Mitropolitul Andreiu e urzitorul meu, M'am întrupat în zilele Mitropolitului Ioan,

M'am pristăvit în răsboiu şi m'am întors la nouă viaţă, sub păstorirea mitropolitului Nicolae. — 1926.

*

† Mitropolitul Vladimir de Repta. In ziua de 24 April a. c. la vârsta patriarhală de 85 de ani, s'a stins din viaţă în Cernăuţi cucernicul şi vrednicul arhipăstor al Bisericii dreptmăritoare din Bucovina desrobită, Mitropolitul Vladimir de Repta.

Suflet nobil, inimă curată şi devotată iubirii evanghelice, cu el se stinge unul dintre cei mai iubiţi Vlădici români. Ca profesor de studiul biblic al Noului Testament la Facultatea teologică din Cernăuţi, timp de peste 20 de ani a propoveduit Cuvântul lui Dumnezeu. Şi această misiune nu puţin va fi contribuit la plămădirea nobilului său suflet.

In anul 1896 a fost numit vicar general al Arhiepiscopiei din Bucovina, iar în 1898 a fost hirotonit întru arhiereu. La 1902 a ocupat scaunul arhiepiscopesc şi mitropolitan al Bucovinei şi Galiţiei, fiindu-i dat să păstorească între cele mai grele împrejurări.

Fire blândă şi plină de tact, el a ştiut să se ridice totdeauna deasupra frământărilor mărunte şi să conducă Biserica bucovineană cu înţelepciunea şi jertfelnicia unui păstor devotat.

In timpul răsboiului mondial a îndurat multe năcazuri şi umiliri din partea stăpânirii străine, dar după izbândirea visului unităţii noastre politice înaltul ierarh a avut fericirea să prezideze, ca preşedinte de vârstă, primul Senat român menit să proclame unire provinciilor eliberate.

Si bit de sarcina îndelungatei sale arhipăstoriri şi de năcazurile îndurate, el demisionă din demnitatea de cârmuitor al bisericii bucovinene, petrecându-şi restul zilelor în palatul său mitropolitan din Cernăuţi.

O ţară întreagă îl jeleşte ca pe un bun ostaş al lui Hristos care «luptă bună a luptat, credinţă a păzit». **Neculce.**